

Invazinių augalų rūšių plitimo prevencijos priemonės

1. Neauginti dekoratyviniuose ir kituose želdynuose svetimžemių augalų, kurie sparčiai ir nevaldomai plinta savaime. Laikantis teisės aktų, bet kokiais tikslais draudžiama auginti invazines augalų rūšis, įrašytas į Europos Sąjungos susirūpinimą keliančių nevietinių rūšių sąrašą ir rūšis įrašytas į Lietuvos invazinių rūšių sąrašą.

2. Laikantis nacionalinių ir tarptautinių teisės aktų, draudžiama dirbtinai įveisti svetimžemius augalus natūraliose ir pusiau natūraliose buveinėse (miškuose, pamiškėse, vandens telkiniuose ir jų pakrantėse).

3. Visas gėlynuose ir soduose susidarantis biologiškai skaidžias atliekas utilizuoti taip, kad jų nepatektų į aplinką, o kartu su atliekomis nepatektų gyvų svetimžemių ir potencialiai invazinių augalų dalių (stiebų, šakniastiebų, sėklų ir kt.). Nuolat skleisti informaciją visuomenei apie svetimžemių invazinių augalų keliamą pavojų ir priemones, kaip išvengti nepageidaujamo jų plitimo bei galimos žalos aplinkai, ekonomikai ir žmonių sveikatai.

Geriausia invazinių svetimų rūšių grėsmės prevencija yra tvarus žemės naudojimas, kai žemė turi atsakingą savininką ir yra tinkamai naudojama.

Varenos rajono savivaldybės administracija
www.varena.lt

Vi ešoji įstaiga Gamtos paveldo fondas
www.gpf.lt

Džukijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija
www.cepkeliai-dzukija.lt

Šią programą finansuoja Europos Sąjunga

Gardino Janko Kupalos valstybinis universitetas
www.grsu.by

Gardino rajono vykdomojo komiteto Žemės ūkio ir maisto valdyba
www.grodnorik.gov.by

Valstybinė aplinkosaugos institucija Respublikinis kraštovaizdžio draustinis „Ožerų“
www.gpu-ozera.by

Projektas „Svetimžemių invazinių augalų rūšių neigiamo poveikio ekosistemoms ir žmonių gerovei mažinimas Lietuvos ir Baltarusijos pasienio regione“ (Alien Invasive Plants, ENI-LLB-1-207)

Projekto tikslas - gerinti vietos ir regioninių valdžios institucijų, taip pat kitų viešųjų įstaigų, veikiančių gamtos ir aplinkosaugos valdymo srityse, gebėjimus ir pajėgumus spręsti gamtines ir žmogaus sukeltas problemas tokias kaip invazinių rūšių plitimas.

Projekto trukmė: 2019-02-15–2020-11-14.

Europos Sąjunga projektui skiria 283 222,18 EUR.

Daugiau apie projektą ir vykdomas veiklas skaitykite tinklalapyje adresu <http://gpf.lt/lt/darbai/rodyti/125>.

Projektą pagal 2014–2020 metų Europos kaimynystės priemonės Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos bendradarbiavimo per sieną programą (www.eni-cbc.eu/llb) vykdo 3 partneriai iš Lietuvos ir 3 partneriai iš Baltarusijos.

Kiekvienas Baltarusijos ir Lietuvos pasienio gyventojas, taip pat regiono svečiai, gali dalyvauti registruojant invazines augalų rūšis. Visi rasti invaziniai augalai fiksuojami išmaniuoju telefonu ir registruojami adresu <https://arcg.is/0DRb1u>. Tai padės išsamiau bei patikimiau įvertinti invazinių augalų rūšių paplitimą ir įgyvendinti veiksmingas šių rūšių kontrolės ir naikimo priemones.

INVAZINIŲ SVETIMŽEMIŲ AUGALŲ RŪŠIŲ PLITIMO IR GAUSOS REGULIAVIMAS BALTARUSIJOS IR LIETUVOS PASIENIO REGIONE

QR kodas invazinių augalų rūšių registracijai

Invazinių augalų rūšių paplitimo interaktyvus žemėlapis QR kodas

Šį leidinį iš dalies finansavo Europos Sąjunga. Už jo turinį atsako VšĮ Gamtos paveldo fondas ir jokiais aplinkybėmis negali būti laikoma, kad šis leidinys atspindi Europos Sąjungos poziciją.

Invazinių augalų rūšių gausos reguliavimas Lietuvos ir Baltarusijos pasienio regione

Invazinėmis rūšimis laikomos tokios svetimžemės augalų rūšys, kurios sparčiai plinta, daro žalą aplinkai, ekonomikai arba (ir) kenkia žmonių sveikatai. Siekiant sumažinti neigiamą invazinių augalų poveikį, būtina kryptingai įgyvendinti invazinių rūšių gausos reguliavimo ir naikinimo priemones.

Įgyvendinant projektą, Lietuvos ir Baltarusijos pasienio regione buvo inventorizuotos 7 invazinės augalų rūšys: Sosnovskio barštis, bitinė sprigė, sirinis klemalis, dygliavaisis virkštenis, uosialapis klevas, kanadinė ir didžioji rykštenė. Buvo įvertintas šių invazinių rūšių paplitimas ir gausumas tikslinėje teritorijoje. Invazinių rūšių paplitimo tyrimų rezultatai apibendrinti skaitmeniniuose žemėlapiuose (<https://bit.ly/31x4BPx>).

Invazinių rūšių augalai naikinami taikant mechanines, chemines, biologines ir kompleksines naikinimo priemones bei metodus. Parenkant invazinių rūšių naikinimo metodus ir priemones, būtina vadovautis šiais svarbiausiais kriterijais:

1. Naikinimo metodo ir priemonių efektyvumas;
2. Naikinimo metodo ir priemonių ekologinis saugumas;
3. Naikinimo metodo ir priemonių ekonominis naudingumas.

Mechaninės invazinių augalų naikinimo priemonės yra universalios, mažiausiai kenkia aplinkai, todėl jas taikyti galima beveik be apribojimų. Cheminės naikinimo priemonės (herbicidai) dažniausiai yra efektyvios, bet jų negalima naudoti vandens telkinių apsaugos zonose, saugomose ir kitose gamtiniu požiūriu vertingose teritorijose, jos ribotai gali būti taikomos ir žmonių gyvenamojoje aplinkoje. Gana veiksmingos biologinės kovos priemonės, tokios kaip gyvulių ganymas arba specialių žolių mišinių parinkimas, bet šias priemones plačiau galima pritaikyti tik žemės ūkio paskirties plotuose, o kitose teritorijose jų taikymas gana ribotas. Geriausių rezultatų pasiekama tada, kai, esant galimybėms, taikomi kelių invazinių augalų naikinimo metodų deriniai.

Invazinių rūšių augalų gausos reguliavimo metodai

Vienmečius invazinius augalus, tokius kaip dygliavaisiai virkšteniai ir bitinės sprigės, veiksmingiausia naikinti taikant mechanines priemones. Šiuos augalus geriausia nupjauti prieš žydėjimą arba žydėjimo pradžioje, kol dar nepradėję brandinti sėklų. Kadangi bitinės sprigės atželia, jas per vasarą reikia pjauti kelis kartus. Nupjauti dygliavaisiai virkšteniai paprastai neatželia, todėl juos pakanka nupjauti vieną kartą žydėjimo pradžioje. Labai veiksminga vienmečius augalus išrauti, nes tada jie neatželia ir nereikia pakartotinai pjauti. Mechaninėmis priemonėmis vienmečius invazinius augalus galima išnaikinti per kelerius metus.

Daugiamečius invazinius augalus, tokius kaip didžiosios ir kanadinės rykštenės, siriniai klemaliai, taip pat vandens telkinių pakrantėse Sosnovskio barščiai, sėkmingai gali būti naikinami mechaninėmis priemonėmis: augalai periodiškai (bent 2–3 kartus) per augimo laikotarpį nupjaunami, o jų požeminės dalys iškasamos. Svarbu šiems augalams neleisti žydėti ir subrandinti sėklų. Jeigu daugiamečiai žoliniai augalai naikinami žemės ūkio paskirties plotuose, veiksmingiausia chemines naikinimo priemones derinti su mechaninėmis. Augalai apdorojami cheminėmis priemonėmis, jeigu dalis atželia – juos nupjauti ir vėl apdoroti cheminėmis priemonėmis. Naikinant Sosnovskio barščius cheminėmis priemonėmis, svarbu, kad augalai herbicidais būtų purškiami tada, kai jų lapai ne daugiau kaip 30 cm aukščio. Dirbamose žemėse efektyviai šiuos augalus galima išnaikinti taikant agrotechnines priemones – plotą suarti, įdirbti žemę ir joje auginti vienmečius kultūrinius augalus.

Naikinant sumedėjusius invazinius augalus, tokius kaip uosialapiai klevai, geriausia taikyti cheminių ir mechaninių naikinimo priemonių derinį. Subrendusius medžius geriausia iš pradžių

nudžiovinti cheminiais preparatais, o nudžiūvusius nupjauti. Cheminiai preparatai sušvirksčiami į medžio kamieną išgręžtas ertmes. Juos naikinant tik mechaninėmis priemonėmis, nupjovus medį, būtina išrauti kelmus, nes antraip jie netrukus atželia ir susidaro dar didesni sąžalynai. Išorinis cheminių preparatų purškimas ant uosialapių klevų yra neveiksmingas. Jaunus uosialapius klevus (medelius iki 1 m aukščio) geriausia iškasti arba išrauti.

Svarbu žinoti, kad parenkant invazinių augalų naikinimo priemones ir metodus, būtina atsižvelgti į teritorijos ypatybes ir parinkti veiksmingiausius bei mažiausiai žalos galinčius padaryti naikinimo būdus bei priemones.

Labai svarbu tinkamai utilizuoti visas svetimžemių augalų antžemines ir požemines dalis, kad jos netaptų naujais invazijų židiniai. Iškastas šaknis ir šakniastiebius geriausia išdžiovinti, o vėliau panaudoti kompostui. Jeigu antžeminės žolinių augalų dalys nupjautos prieš žydėjimą ar jo pradžioje, biomasę galima panaudoti kompostui. Jeigu nupjautoje biomasėje yra vaisių (ypač naikinant didžiąsias ir kanadines rykštenes), ją geriausia sudeginti arba kompostuoti taip, kad susidarytų aukšta temperatūra ir sėklos žūtų. Medieną galima panaudoti kurui.

